

Cechy grupy społecznej

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Statut Stowarzyszenia „Ludzie dla ludzi”*, dostępny w internecie: ludziedlaludzi.com [dostęp 16.11.2019 r.].
- Źródło: Piotr Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2002, s. 185–186.
- Źródło: Agata Sochaczewska, *Motłoch a tłum w „Psychologii tłumu”* *Le Bona*, 11.03.2011 r., dostępny w internecie: racjonalista.pl [dostęp 11.12.2019 r.].

Cechy grupy społecznej

Źródło: domena publiczna.

Popatrz: grupa osób przechodzi przez jezdnię. Ktoś ci mówi: to nie jest grupa. A nieco dalej grupa wyrostków biegnie ulicą, oblewając przechodniów wodą. Znowu słyszysz: ale to też nie jest grupa. Za chwilę przeraża cię dosyć liczna grupa osób zmierzających w stronę autobusu, do którego i ty chcesz wsiąść. I znowu to samo. Co w takim razie jest grupą, a co nią nie jest? Masz okazję się tego dowiedzieć. Przynajmniej w odniesieniu do grupy społecznej.

Twoje cele

- Wyjaśnisz role społeczne człowieka w związku z jego przynależnością do różnych grup społecznych i przeanalizujesz zasady wzajemności, zaufania i pomocy.
- Scharakteryzujesz poszczególne typy zbiorowości społecznych i odróżnisz je od grup jako zbiorowości.
- Ocenisz konkretną grupę społeczną, stosując do jej opisu uniwersalne cechy grupy jako zbiorowości.

Przeczytaj

Czy zbiór to zbiorowość? Tak, ale pod warunkiem, że między jednostkami wystąpią jakiegokolwiek **styczności społeczne**. Mogą mieć charakter trwały lub przelotny, pośredni lub bezpośredni, prywatny lub publiczny, rzeczowy lub osobisty. Dlatego nie używamy słowa „zbiorowość” dla określenia populacji, która jest zwykłym zbiorem jednostek, **kategorii statystycznej, kategorii socjologicznej i społecznej**.

Zbiorowości społeczne niebędące grupami

Grupa społeczna to podstawowy typ zbiorowości istniejący w każdym społeczeństwie. Ale nie każda zbiorowość jest grupą.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Liczba ma znaczenie

Para to rodzaj zbiorowości, który odróżniamy od kręgów, publiczności, zbiegowiska i tłumu ze względu na brak (w tych ostatnich) więzi społecznej. Wiąż pojawiająca się w parze nie przekształca jej automatycznie w grupę społeczną. W socjologii przyjmuje się obecnie, że grupę społeczną tworzą dopiero trzy osoby. Uzasadnienie tego założenia odwołuje się do struktury relacji. Wzajemne interakcje w parze i ich konsekwencje są proste: relacje mogą być symetryczne lub asymetryczne. W tym ostatnim przypadku oznacza to całkiem zwyczajnie podporządkowanie (emocjonalne lub funkcjonalne) jednego partnera drugiemu. Ale już między trzema osobami relacje są bardziej złożone. Istnieją bezpośrednie oddziaływania między uczestnikami, istnieje również bezpośredni lub pośredni wpływ oddziaływania między dwiema osobami na osobę trzecią. Relacja między tymi dwiema osobami staje się samodzielnym elementem struktury.

Oto przykład: matka bądź ojciec nie będą (a z pewnością nie powinni) zbyt ekspresyjnie wyrażać swych opinii o sytuacji w rodzinie lub w pracy w obecności dziecka. Jak myślisz, czy dziecko nie będzie ponosiło żadnych konsekwencji sposobu, w jaki rodzice wymieniają się poglądami?

Źródło: RyanMcGuire, domena publiczna.

Uniwersalne cechy grupy (niezależne od jej typu)

Słownik

grupa społeczna

wyodrębniona całość (która w minimalnej postaci składa się z trzech osób) posiadająca poczucie własnej odrębności; wewnątrz grupy zachodzą interakcje o charakterze psychicznym, na których wspiera się więź społeczna, innymi typami powiązań o charakterze rzeczowym są stosunki społeczne

norma

nakaz lub zakaz określonego zachowania, działania mający chronić i zarazem podtrzymywać wartość cenioną w grupie lub całym społeczeństwie; w innym, węższym znaczeniu trwałe, przyjęte w społeczeństwie lub zbiorowościach sposoby działania

pozycja społeczna

miejsce w hierarchicznie uporządkowanej zbiorowości społecznej lub w społeczeństwie

reguła wzajemności

zasada kierująca zachowaniem ludzi, w myśl której należy odwzajemnić się osobie, która nas czymś obdarowała lub coś dla nas uczyniła; respektowanie tej reguły jest warunkiem tworzenia więzi społecznej

rola społeczna

względnie trwałe, spójne oczekiwania, jakie wobec podejmującego rolę członka ma zbiorowość społeczna

Schemat

Polecenie 1

Przeanalizuj schemat interaktywny prezentujący rodzinę Kowalskich jako grupę społeczną. Jakie konkretne cechy tej rodziny, przedstawione w nagraniach, reprezentują uniwersalne cechy grupy społecznej?

Rodzina jako grupa społeczna

Schemat przedstawia rodzinę, która spełnia wszystkie kryteria bycia grupą społeczną: liczy więcej niż dwie osoby, jest oparta na zasadzie odrębności, ma własne ośrodki skupienia, a podstawą relacji jest głęboka i silna więź. Na koniec wykazuje cechy organizacji. W strukturze ról i pozycji rodzice zajmują najważniejsze miejsce z punktu widzenia realizacji zadań rodziny (co również jest charakterystyczne dla grupy). Następne pozycje zajmują kolejno: najstarsza córka i najmłodszy bliźniacy. To oczywiście nie znaczy, że role matki, ojca i dzieci to jedyne role pełnione przez członków rodzin. Ojciec jest jednocześnie szefem firmy, matka również, córka jest studentką, bliźniaki pełnią role wychowanków przedszkola. Wszyscy pełnią ponadto role w grupach rówieśniczych i wiele innych w różnych grupach społecznych.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Opisz dwie znane ci rodziny, koncentrując się na konkretnych cechach reprezentujących uniwersalne kategorie cech, jakie przypisujemy grupie społecznej. Następnie zidentyfikuj różnice oraz podobieństwa między dwiema opisanymi przez siebie rodzinami.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wskaż typy zbiorowości oparte na więzi społecznej.

publiczność

krąg społeczny

para

tłum aktywny

grupa społeczna

Ćwiczenie 2

Zdecyduj, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Grupa społeczna bez wewnętrznej struktury to tzw. grupa amorficzna.	☐	☐
Zasada odrębności wyklucza stosowanie kryterium przynależności.	☐	☐
Zadania grup są równoznaczne z celami, jakie realizuje grupa.	☐	☐
Styczności społeczne stanowią warunek istnienia zbiorowości społecznych.	☐	☐
Zbiorowości niebędące grupami społecznymi też mogą kształtować opinie o różnego rodzaju sprawach publicznych i prywatnych.	☐	☐
Więź społeczna może mieć charakter formalny i nieformalny.	☐	☐

Ćwiczenie 3

Połącz konkretne zjawiska z dwiema cechami uniwersalnymi grupy społecznej.

więź społeczna w grupie

zasada odrębności

herb

marka

nazwisko

lojalność

algorytm postępowania przy wykonywaniu wspólnego zadania

kontrakt małżeński

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

“ *Statut Stowarzyszenia „Ludzie dla ludzi”* ”

Rozdział II

Cele Stowarzyszenia i sposoby działania

§ 5 Celem Stowarzyszenia jest działalność publiczna na rzecz poprawy jakości życia społeczeństwa oraz jego zrównoważonego rozwoju, a w szczególności:

- a) wspomaganie, upowszechnianie i podnoszenie jakości procesu kształcenia;
- b) wspieranie różnorodnych działań oraz form edukacji, nauki, kultury i wychowania;
- c) wspieranie inicjatyw lokalnych;
- d) wymiana doświadczeń ze specjalistami, organizacjami i instytucjami zajmującymi się problematyką edukacyjną / zrównoważonego rozwoju zarówno na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak i poza jej granicami;
- e) działania na rzecz poprawy infrastruktury oraz zaplecza dydaktycznego placówek (...).

§ 6 Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez:

- a) prowadzenie działalności edukacyjnej, wychowawczej, opiekuńczej i wolontariatu; wśród dzieci, młodzieży i dorosłych;
- b) współpracę z organami administracji publicznej oraz innymi instytucjami i podmiotami w celu realizacji zadań statutowych;
- c) nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z instytucjami, placówkami i organizacjami naukowymi, kulturalnymi i sportowymi;
- d) organizowanie i współorganizowanie imprez integracyjnych, kulturalnych, turystycznych.

Źródło: *Statut Stowarzyszenia „Ludzie dla ludzi”*, dostępny w internecie: ludziedlaludzi.com [dostęp 16.11.2019 r.].

Rozstrzygnij, czy na podstawie tekstu można stwierdzić, że mamy do czynienia z grupą społeczną. Swoją odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: ▼

Uzasadnienie:

Zapoznaj się z fragmentem tekstu, a następnie wykonaj zadanie.

((Piotr Sztompka

Socjologia. Analiza społeczeństwa

Kobiety to [zbiorowość] identyfikowana przez cechy biologiczne i poddające się liczbowemu określeniu. Ale (...) bycie kobietą oznaczało i oznacza swoiste działania, sposób bycia, styl życia, obowiązki, powinności, miary prestiżu, szanse zawodowe i tym podobne. To, że ktoś rodził się kobietą, nie było nigdy obojętne dla losów życiowych, miało i ma istotne konsekwencje społeczne. W większości społeczeństw oznaczało niestety dyskryminację edukacyjną, zawodową, zarobkową i tym podobne. Ale świadomość tej swoistej sytuacji kobiety jako kobiety nie była ani odwieczna, ani powszechna (...) Pełna tożsamość kobieca wytworzyła się dopiero w naszych czasach, głównie za sprawą ideologii emancypacji i ruchu feministycznego.

Źródło: Piotr Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2002, s. 185–186.

Wskaż, o jakich typach zbiorowości kobiet mówi ten tekst. Odpowiedź uzasadnij.

Ćwiczenie 6

Przyjrzyj się fotografiom, a następnie wykonaj zadanie.

Źródło: MichaelGaida, domena publiczna.

Źródło: domena publiczna.

Podaj, z jakim rodzajem zbiorowości mamy do czynienia na fotografiach. Rozstrzygnij, czy obie fotografie przedstawiają dokładnie ten sam typ podanej przez ciebie zbiorowości. Swoją odpowiedź uzasadnij.

Rodzaj zbiorowości:

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 7

Robert Cialdini w swojej książce pt. „*Wywieranie wpływu na ludzi. Teoria i praktyka*” opisuje sytuację, w której etiopski Czerwony Krzyż przekazał Meksykowi po trzęsieniu ziemi w tym kraju 5000 dolarów. W tym samym czasie w Etiopii trwała wojna domowa i kraj leżał w gruzach. Wyjaśnij, jaką regułą kierował się Etiopski Czerwony Krzyż, biorąc pod uwagę fakt, że w roku 1935 Meksyk wysłał do Etiopii pomoc humanitarną, gdy ona borykała się ze zbrojną inwazją faszystów.

Zapoznaj się z fragmentem opisującym koncepcje tłumu Le Bona i wykonaj ćwiczenie.

((Agata Sochaczewska

Motłoch a tłum w „Psychologii tłumu” Le Bona

Nie ma więc chyba innego wyjścia, jak uznać, że tłumem dla Le Bona są po prostu ludzie w liczbie mnogiej, których ze sobą coś łączy. W każdym razie więcej niż dwie osoby, które coś ze sobą połączyło. (...) Z dalszego ciągu i z wielu innych miejsc w *Psychologii tłumu* wynika niezbicie, że owym czymś nie może być ani idea narodowa, ani »rasa«. Nieco uogólniając, można powiedzieć, iż tłum stanowią osoby połączone czymś, co nie ma pierwszorzędnej wartości moralno-politycznej. Sprawa ma się tu dość podobnie jak u Marksa, gdzie na nazwę lumpenproletariatu, motłochu czy hołoty zasługują tylko zbiorowości ludzkie nie połączone ideą robotniczej emancypacji.

Źródło: Agata Sochaczewska, *Motłoch a tłum w „Psychologii tłumu” Le Bona*, 11.03.2011 r., dostępny w internecie: racjonalista.pl [dostęp 11.12.2019 r.].

Rozważ, czy dla charakteryzowania tłumu jako grupy społecznej wynika coś z faktu, że tłum to więcej niż dwie osoby oraz łącząca je więź. Swoje rozważania rozwiń, odwołując się do znanych ci definicji.

Dla nauczyciela

Autor: Tomasz Malinowski

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Cechy grupy społecznej

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

I. Człowiek i społeczeństwo.

Uczeń:

3) charakteryzuje role społeczne człowieka w związku z jego przynależnością do różnych grup społecznych; analizuje zasady wzajemności, zaufania i pomocy.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia role społeczne człowieka w związku z jego przynależnością do różnych grup społecznych i przeanalizujesz zasady wzajemności, zaufania i pomocy;
- charakteryzuje poszczególne typy zbiorowości społecznych i odróżnisz je od grup jako zbiorowości;
- ocenia konkretną grupę społeczną, stosując do jej opisu uniwersalne cechy grupy jako zbiorowości.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy pracy:

- praca w parach;

- praca w grupach.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Wybrane osoby przygotowują prezentację na temat uniwersalnych cech grupy.

Faza wstępna:

1. Wybrana osoba odczytuje temat lekcji: „Cechy grupy społecznej”, na forum klasy formułowane są cele zajęć.

2. Uczniowie w parach odpowiadają na pytania:

- Czego chcą się dowiedzieć?
- Co ich interesuje?

Zapisują odpowiedzi na kartkach.

Faza realizacyjna:

1. Praca z widżetem „Zbiorowości społeczne niebędące grupami”. Na początku uczniowie zapoznają się ze schematem zawartym w punkcie 1. Następnie dzielą się na grupy. Każda z nich na podstawie dostępnych źródeł opisuje jedną ze zbiorowości: kręgi, publiczność, tłum, zbiegowisko.

2. Po wykonaniu zadania przedstawiciele grup prezentują rezultaty pracy. Pozostali uczniowie mogą im zadawać pytania. Następnie weryfikują odpowiedzi z widżetem.

3. Przedstawienie uczniowskiej prezentacji i omówienie na forum klasy.

4. Praca ze schematem interaktywnym „Rodzina jako grupa społeczna”. Uczniowie zapoznają się z materiałem i w parach wykonują ćwiczenie. Wybrane pary przedstawiają propozycje odpowiedzi, a pozostali uczniowie ustosunkowują się do nich. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia je, udzielając także uczniom informacji zwrotnej.

5. Praca z materiałem w sekcji „Sprawdź się”. Uczniowie wspólnie rozwiązują ćwiczenia – od najprostszych do najtrudniejszych. Wybrana osoba czyta po kolei polecenia. Po upływie czasu na zastanowienie się ochotnicy udzielają odpowiedzi. Reszta uczniów ustosunkowuje

się do nich, proponując swoje pomysły. Nauczyciel w razie potrzeby koryguje odpowiedzi, dopowiada istotne informacje, udziela uczniom informacji zwrotnej.

Faza podsumowująca:

1. Praca w grupach z treścią e-materiału. Uczniowie na podstawie przeczytanego tekstu oraz informacji zawartych w multimedium w sekcji „Schemat interaktywny” układają pytania do quizu dla innych grup. Następnie wspólnie określają zasady rywalizacji i punktowania dobrych odpowiedzi (np. gra na czas lub na liczbę poprawnych odpowiedzi).
2. Przeprowadzenie gry w klasie. Wybrana osoba dba o prawidłowy przebieg quizu zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami. Nauczyciel nagradza zwycięską drużynę, na przykład ocenami z aktywności.

Praca domowa:

Napisz krótką notatkę, w której odpowiesz na pytania zapisane na kartce na początku lekcji.

Materiały pomocnicze:

Statut Stowarzyszenia „*Ludzie dla ludzi*”, ludziedlaludzi.com.

Piotr Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2002.

Agata Sochaczewska, *Motłoch a tłum w „Psychologii tłumu” Le Bona*, racjonalista.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Uczniowie mogą wykorzystać schemat interaktywny do przygotowania porównania opisanej rodziny z inną wybraną przez siebie.